

บทบาทการค้นหาความจริงของศาลในชั้นก่อนไต่สวนมูลฟ้อง กรณีการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริตของราษฎร*

The Role of Judge in fact finding before Preliminary Examination in case of Criminal Prosecution Abuse of Process

รณชัย ชูสุวรรณประทีป**

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลำพูน เลขที่ 155 หมู่ที่ 3 ต.เวียงยอง อ.เมืองลำพูน
จ.ลำพูน 51000

Ronnachai Choosuwannprateep

Lamphun Juvenile And Family Court, 155 Moo. 3 Wiang Yong Mueang Lamphun
District Lamphun Province 51000

อีเมลติดต่อ: rcn915@gmail.com

Received: August 18, 2020

Revised: September 9, 2020

Accepted: September 16, 2020

บทคัดย่อ

บทบาทการค้นหาความจริงของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเริ่มตั้งแต่ชั้นตรวจคำฟ้อง หากฟ้องถูกต้องและเป็นฟ้องของพนักงานอัยการ ในทางปฏิบัติศาลใช้ดุลพินิจประทับฟ้องโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเป็นฟ้องของราษฎร ก่อนประทับฟ้องศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน เว้นแต่ความปรากฏความต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกว่า เป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้ รวมถึงการที่โจทก์ง้อใจ ฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้วโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ศาลย่อมยกฟ้องไปได้เลย และห้ามมิให้โจทก์ในฐานะราษฎรดั้งกล่าวยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก ซึ่งการยกฟ้องเช่นนี้ มีปัญหาว่า เป็นการ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์ หลักสูตรปริญญาตรี สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดลำพูน, น.บ., น.ม. (จุฬา), น.บ.ท., ป.บัณฑิตทางกฎหมายธุรกิจ (ม.ธ.) ป.กฎหมายมหาชน (ม.ธ. และ ส.ค.ก.), ป.กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยนอตติงแฮม สหราชอาณาจักร, กำลังศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้โครงการสร้างผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารราชการศาลยุติธรรม

กำหนดบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงถูกต้อง รอบคอบ เป็นธรรม และเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

คำสำคัญ: การฟ้องโดยไม่สุจริต, บทบาทศาล, การค้นหาความจริง

Abstract

The Judge's role of the fact-finding according to the Code of Laws with the Thai criminal procedure starts with the consideration of the accusation. If the accusation is right and in the court's practice, the prosecutor uses the stamped accusation without investigating it. But if the accusation belongs to people, before stamping the accusation, the court must investigate it, accept the case presented to the court or the evidence brought out by the court, stating that the accusation is not right or distorted from the truth in order to defame or take advantage of the defendant or aiming other benefits. This includes the intention of the accuser to break the court's order or judgment in the criminal case, which ended without the proper reasons. The court can dismiss the case and ban the accuser as such a person to retake action. This cancellation of the case is problematic in the court's role with finding the fact, which is right, judicious and proper or not.

Keywords: Abuse of Process, the Role of Judge, Fact-Finding

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹ กำหนดบุคคลซึ่งมีอำนาจในการฟ้องคดีแบบผสมผสาน ระหว่างพนักงานอัยการและผู้เสียหาย ตามมาตรา 28 ภายใต้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก² กล่าวคือ ให้สิทธิผู้เสียหายและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องแยกออกจากกันเป็นอิสระ และยังให้สิทธิผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการก็ได้ รวมทั้งกรณีผู้เสียหายหลายคนต่างนำคดีอาญาเรื่องเดียวกันมาฟ้องแยกเป็นเอกเทศ ทั้งนี้ โดยไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้อนตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่นำมาใช้โดยอนุโลมเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ เว้นแต่จะเข้ากรณีพนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายได้ใช้สิทธิฟ้องคดีผู้กระทำความผิดคนเดียวกันต่อศาลไว้แล้ว แต่ต่อมาจะนำคดีเรื่องเดียวกันไปฟ้องจำเลย หรือต่างฝ่ายต่างยื่นคำร้องเป็นโจทก์ร่วมเป็นอีกคดีหนึ่งไม่ได้ เพราะกรณีเช่นนี้จะเป็นการฟ้องซ้อน³

อย่างไรก็ดีการให้สิทธิผู้เสียหายและพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องเป็นอิสระต่อกันดังกล่าวหากเป็นกรณีคดีอาญาเรื่องเดียวกัน หรือเป็นความผิดกรรมเดียวกัน แต่มีผู้เสียหายหลายคนต่างใช้สิทธิของตนเองแยกฟ้องต่อศาล หากต่อมาศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องในคดีที่ผู้เสียหายบางคนที่ยื่นฟ้องแล้ว ผลโดยกฎหมายตามมาตรา 39 (4) ที่เรียกว่าฟ้องซ้ำย่อมทำให้สิทธิในคดีอาญาของผู้เสียหายอื่น หรือพนักงานอัยการไม่ว่าอยู่ในชั้นพิจารณาใดของศาล หรือใครจะฟ้องจำเลยก่อนหรือหลังหรือไม่ ระงับไปทั้งสิ้น⁴ และในทางกลับกันหากเป็นกรณีที่คดีก่อนที่ผู้เสียหายบางคนใช้สิทธิฟ้องจำเลยแต่การฟ้องเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตกล่าวคือ มิได้มีความประสงค์จะดำเนินคดีอาญาเพื่อเอาผิดกับจำเลยอย่างแท้จริง กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการฟ้องคดีอาพรางเพื่อทำให้ศาล หรือบุคคลภายนอกคดี เข้าใจผิดว่าการฟ้องคดีของผู้เสียหายบางคนมีความประสงค์ที่จะฟ้องร้องกับจำเลยอย่างแท้จริง แต่ในความจริงแล้วเป็นการใช้กลไกทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ โดยใช้กลอุบายสมยอมกัน เพื่อให้จำเลยพ้นจากความผิดและนำไปสู่การทำให้สิทธิในคดีอาญามาฟ้องระงับไป กรณีเช่นนี้แม้ศาลจะมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องไปแล้วก็ตาม ก็หาได้มีผลทำให้คดีอาญาที่ผู้เสียหายอื่น หรือพนักงานอัยการ ที่ได้

¹ หากไม่ได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น การระบุมাত্রาอย่างเดียวในเชิงอรรถ หมายถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 กำหนดคดีที่พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมตามมาตรา 30 และ 31 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเสร็จเด็ดขาดในการดำเนินคดี กล่าวคือ อาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำและหยุดกระทำในกรณีจะเกิดความเสียหายต่อคดีของพนักงานอัยการขึ้นได้ ซึ่งการกำหนดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นสำคัญ

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1646-1649/2515, 769/2535 และ 464/2523

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3116/2525, 1543/2522

ยื่นฟ้องไว้แล้วระงับไป⁵ หรือหาได้เป็นการตัดสิทธิโจทก์อื่นดังกล่าวที่จะฟ้องจำเลยในความผิดกรณีเดียวกันนั้นอีกไม่⁶

ต่อมาการฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต เริ่มมีแนวโน้มก่อตัวให้เห็นเป็นรูปธรรมโดยใช้วิธีการฟ้องดังกล่าวในลักษณะใช้ศาลเป็นเครื่องมือให้อีกฝ่ายตกเป็นจำเลย ในลักษณะฟ้องเป็นการฟ้องปิดปาก ที่รัฐหรือนายทุนนิยมใช้ในการแก้แค้นหรือข่มขู่และสร้างความยุ่งยากต่อผู้ที่มีความคิดเห็นต่อต้านหรือข้อวิจารณ์เมืองฝ่งตรงกันข้ามกับตน ที่เรียกว่า การดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อต่อต้านการมีส่วนร่วมของสาธารณชน หรือ SLAPPs (Strategic Lawsuit Against Public Participation) กล่าวอีกนัยหนึ่ง การฟ้องคดีเพื่อหยุดพูดหรือหยุดวิพากษ์วิจารณ์ อาทิเช่น ฟ้องในความผิด พรบ.คอมพิวเตอร์ฯ, คำสั่งคสช.ที่ 3/2558 (ห้ามชุมนุมตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป), พรบ.ชุมนุมสาธารณะฯ, ปอ.มาตรา 116 (ยุ้งปลุกปั่น), ม.328 (หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา), พรบ.ประชามติฯ เป็นต้น⁷ จากนั้นขยายวงลูกกลมเข้าไปในแวดวงการเมือง⁸ และราชการ กล่าวคือ มีบุคคลที่อ้างว่าได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของราชการ นำคดีมาฟ้องข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ในข้อหาเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 หรือข้อหานี้ร่วมกับข้อหาอื่นทำให้คดีต่าง ๆ เข้ามาสู่ศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ก่อนที่จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น จนกระทั่งหลังจากมีการจัดตั้งศาลอาญาดังกล่าว ให้เข้ามีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีประเภทนี้โดยตรง แทนศาลชั้นต้นเดิม ซึ่งการใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตของผู้เสียหายเพื่อยับยั้งกระบวนการยุติธรรมคุกคามคนอื่น หรือสร้างภาระให้กับฝ่ายตรงข้าม โดยไม่ได้มุ่งหวังให้ได้รับความยุติธรรมเป็นสำคัญดังกล่าว นั้นในที่สุดมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 โดยมีบทบัญญัติใจความ ดังนี้⁹

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538, 6446/2547 และ 5022/2557

⁶ ธาณิศ เกศพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2553), 623-624.

⁷ ชานัญ จันทรเรือง, “การฟ้องปิดปาก,” 2561, <http://www.publiclaw.net/publaw/view.aspx?id=2039>, สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2563.

⁸ สำนักงาน ป.ป.ช., “ป.ป.ช. ให้ความเห็นกรณีอดีต ส.ส. พรรคเพื่อไทยจะฟ้องคดีอาญาศาลตรวจารักษ์ วัคคิ โพธิ์ศิริ,” <https://www.thaipr.net/general/595267>, สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563.

⁹ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 34 ก เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562

“มาตรา 161/1 ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลเองหรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาว่า โจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต¹⁰ หรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบให้ศาลยกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนั้นอีก

การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงการที่โจทก์จงใจฝ่าฝืนคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีอาญาอื่นซึ่งถึงที่สุดแล้ว โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรด้วย”

จากบทบัญญัติ มาตรา 161/1 จึงมีปัญหว่า การที่มาตรา 161/1 กำหนดบทบาทในการค้นหาความจริงไปในทางเชิงรุก กล่าวคือ สามารถยกฟ้องคดีไปได้เลยโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องนั้น ศาลจะทราบได้อย่างไรว่า คำฟ้องของโจทก์เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และที่สำคัญบทบาทเชิงรุกของศาล ตามมาตรา 161/1 เช่นนี้ “เป็นบทบาทที่เกินสัดส่วนต่อเหตุผลของความเป็นจริง (Overactive) หรือไม่” เพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และวิธีการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบการค้นหาความจริงของไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบและบูรณาการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาของศาลไทยให้เกิดความยุติธรรม ตามบริบททางสังคมวัฒนธรรมและการเมืองของประเทศไทย

1.3 ทฤษฎี และสมมุติฐานการวิจัย

ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย เป็นระบบกล่าวหาที่แยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจากการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ทั้งนี้ โดยให้สิทธิพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ส่วนระบบการค้นหาความจริง เป็นระบบผสมที่ให้คู่ความและศาลร่วมค้นหาความจริง แต่ในทางปฏิบัติ หากฟ้องถูกต้องตามกฎหมาย ศาลมักใช้ดุลพินิจประทับรับฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์โดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งต่างจากคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องตามกฎหมายกำหนด ตลอดจนสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และพิจารณาคดีมีเงื่อนไขข้อจำกัดไม่เท่ากัน และแม้ปัจจุบันจะมีการเพิ่มบทบาทการค้นหาความจริงของศาลในเชิงรุกหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นชั้นก่อนไต่สวนมูลฟ้อง

¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 253 วรรคแรก มีการนำคำว่า โดยไม่สุจริต มาบัญญัติว่าการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตของผู้เสียหาย ซึ่งคำนี้มีรากฐานความคิดมาจากการใช้สิทธิตามกฎหมายต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตตามหลักที่ว่า “บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He who comes to the court must come with clean hands) อย่างไรก็ตาม การพิจารณาความหมายโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 161/1 นอกจากพิจารณาเหตุผลการประกาศใช้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแล้ว อาจพิจารณาเทียบเคียงจากคำว่า โดยสุจริต ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Good Faith หรือภาษาเยอรมันว่า Treu und Glauben แปลว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ ประกอบกับศาลฎีกาของไทยวางแนวคำพิพากษาในเรื่องนี้ไว้ว่า การใช้สิทธิโดยไม่สุจริตต้องเป็นการใช้สิทธิซึ่งจะมีแต่ให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือการจงใจกลั่นแกล้งทำให้เกิดความเสียหาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 และ 421

กรณีการฟ้องคดีอาญาของราษฎรโดยไม่สุจริตแล้วให้ศาลยกฟ้อง หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้อง กรณีการค้นหาคำความจริงด้วยตนเองโดยเรียกพยานหลักฐานมาเป็นพยานศาลเพื่อ ประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่จำเป็นและสมควรก็ตาม แต่ภายใต้ระบบกล่าวหาที่ส่งผล ให้ศาลมีทัศนคติลักษณะวางเฉยเชิงรับและเป็นกลางไม่กระตือรือร้น ทำให้กลไกการ กลั่นกรองคดีทั้งก่อนศาลประทับฟ้องและชั้นพิจารณาขาดประสิทธิภาพและไม่เป็นไปตาม เจตนารมณ์ตามกฎหมาย การบูรณาการเพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิ ของคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ต่อสู้คดีกันอย่างเปิดเผยและเท่าเทียมกันในรูปแบบที่ควรจะเป็น แตกต่างไปจากเดิม โดยกำหนดให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง แท้อย่างละเอียด สมดุล รอบคอบ และมีภาวะวิสัยมากที่สุด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ศึกษาวิจัยระบบการดำเนินคดีอาญาและหลักการค้นหาคำความจริงในชั้น พิเคราะห์คดีของศาลตั้งแต่ในชั้นก่อนไต่สวนมูลฟ้อง ได้แก่ การฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต จนถึงชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ระหว่างระบบกฎหมายของไทยกับระบบกฎหมาย Civil law ได้แก่ ประเทศเยอรมนี และในระบบกฎหมาย Common law ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และ ประเทศสกอตแลนด์

1.4.2 ศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งใช้ แบบวิจัยด้วยการออกแบบสอบถามความคิดเห็นไปยังกลุ่มตัวอย่างของภาคนักกฎหมาย ประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และทนายความ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มา ทำการวิเคราะห์ในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนาอันได้แก่ ค่าร้อยละ เพื่ออธิบายคุณลักษณะ และระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 1 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2562

1.4.3 ศึกษาวิจัย วิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในรูปแบบ ใหม่ที่ควรจะเป็นในการพัฒนาระบบการตรวจสอบค้นหาคำความจริงคดีอาญาของประเทศ ไทยให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับหลักสากลและตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมและ การเมืองของไทย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ จะทำการศึกษาวิเคราะห์โดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการรวบรวมข้อมูล หนังสือ เอกสาร บทความ วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการค้นคว้าฐานข้อมูลทางด้าน กฎหมายจากระบบอินเทอร์เน็ต และการศึกษาดูงานศาลต่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาวิจัย ภาคสนามด้วยการออกแบบสอบถามความคิดเห็นจากภาคนักกฎหมาย ผู้พิพากษา พนักงาน อัยการ และทนายความที่เกี่ยวข้องกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ แล้วหาข้อสรุปในการหามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบ ค้นหาคำความจริงของศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและการพิเคราะห์คดี

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบปัญหาความแตกต่าง จุดเด่น ข้อดี ข้อเสีย เกี่ยวกับระบบการตรวจสอบค้นหาความจริงทั้งของไทยและต่างประเทศ

1.6.2 เพื่อให้เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ และอาจใช้เป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งการตัดสินใจขององค์กรต่าง ๆ ภาครัฐ โดยเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติใช้ในการตัดสินใจออกกฎหมายดังกล่าวบังคับใช้ในอนาคต

2. ผลการวิจัย

2.1 การสำรวจความคิดเห็นของภาคนักกฎหมายอันเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ในภาคสนาม ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามว่า “ควรมีมาตรการทางกฎหมายก่อนได้สวนมูลฟ้องที่กำหนดให้อำนาจศาลค้นหาความจริง ด้วยการยกฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต โดยไม่ต้องผ่านการได้สวนมูลฟ้องหรือไม่” และส่งแบบสอบถามความคิดเห็นไปยังกลุ่มภาคนักกฎหมาย จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ทนายความ อัยการ และผู้พิพากษา จำนวนทั้งสิ้น 168 ตัวอย่าง ทั้งนี้ โดยดำเนินโครงการทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ระหว่างวันที่ 1 ถึง 30 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ได้ข้อสรุปความเห็นจากภาคนักกฎหมายตรงกันว่า เสียงส่วนใหญ่อัตราร้อยละ 56.02 ไม่ควร ที่เหลืออัตราร้อยละ 43.98 เห็นว่าควร ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ควรดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นจากวงสัมมนาการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายมาตรา 161/1 ที่มีหน่วยงานรัฐ ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสหภาพทนายความมีความเห็นทำนองเดียวกันว่า มาตรานี้ไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าแบบไหนเป็นการใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือฟ้องเพื่อกลั่นแกล้ง หรือเอาเปรียบจำเลย แต่กลับจะทำให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการตีความได้กว้าง ซึ่งอาจกระทบต่อการใช้สิทธิฟ้องคดีของประชาชน ดังนั้น ขั้นตอนปกติ คือการได้สวนมูลฟ้องมีความเพียงพอแล้ว ในการพิจารณาว่าการใช้สิทธิฟ้องคดีของฝ่ายโจทก์เป็นไปโดยสุจริตหรือไม่ เห็นควรให้เพิ่มเติมประเด็นการตรวจสอบไว้ในกระบวนการได้สวนมูลฟ้องจะมีความเหมาะสมกว่า¹¹ นอกจากนี้มีความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า มาตรานี้เป็นมาตรการที่สร้างขึ้นใหม่ โดยมีมาตรการการได้สวนมูลฟ้องเดิมเป็นหลักการที่ดีและเหมาะสมกว่าอยู่แล้ว เห็นควรตัดร่างมาตรา 161/1 ออกเสีย ทั้งนี้โดยให้ความเห็นว่าหลักการตามร่างมาตรา 161/1 เป็นการสร้างหลักการทางกฎหมายขึ้นใหม่และก่อให้เกิดผล

¹¹ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, “สนช. รับหลักการ แก้ไข ป.วิอาญา ให้ศาลไม่รับฟ้อง กรณีฟ้องเพื่อกลั่นแกล้ง,” <https://ilaw.or.th/node/5016>, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2563.

ประหลาด (absurd) ในกระบวนการพิจารณาความอาญาของไทย¹² กล่าวคือ มีลักษณะเป็นการปิดโอกาสของคดีมีมูล เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนในการเสนอคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลและเป็นการปิดกั้นการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 161/1 เป็นการสร้างหลักการขึ้นใหม่ที่มีผลโดยตรงต่อวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบอย่างยิ่ง และเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้กำหนดกลไกที่สำคัญในการกลั่นกรองการใช้สิทธิฟ้องคดีไว้แล้วทั้งในเรื่องของการตรวจคำฟ้องและการไต่สวนมูลฟ้อง สำหรับกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ โดยให้ศาลเข้ามามีบทบาทในการตรวจมูลคดีของโจทก์ที่กล่าวหาว่าจำเลย กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เพื่อมิให้โจทก์ใช้คดีอาญาเป็นเครื่องมือบีบบังคับโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือใช้ศาลเป็นเครื่องมือในการนำความเดือดร้อนมาสู่ราษฎรด้วยกันโดยไม่จำเป็น ดังนั้น การไต่สวนมูลฟ้องจึงมีความสำคัญและถือเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ด้วยเหตุนี้การพิจารณาให้ได้รับความตามร่างมาตรา 161/1 จึงสมควรต้องอาศัยกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อให้ความปรากฏต่อศาล โดยไม่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาข้อเท็จจริงก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง ประกอบกับร่างมาตรา 161/1 บัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระโดยไม่มีเกณฑ์ในการพิจารณาที่ชัดเจนแน่นอน อันส่งผลให้มาตรฐานในการพิจารณาประทับฟ้องแตกต่างกันและเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้¹³ นอกจากนี้ มาตรา 161/1 ดังกล่าวยังไม่อาจแก้ไขปัญหาการฟ้องหมิ่นประมาท ในลักษณะที่เรียกว่า SLAPP (Strategic Lawsuit Against Public Participation) หรือการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน อันเป็นการฟ้องเพื่อระงับ ข่มขู่ ยับยั้ง การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงโดยสุจริตในกิจการสาธารณะ ได้อย่างแท้จริง หรือเพื่อขัดขวางการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องสาธารณะ หรือเพื่อขัดขวาง

¹² ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย แม้ว่าจะเป็นประมวลกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติศาลไทยใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลัก ดังนี้ เมื่อมีข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาคดี สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา คือ ข้อเท็จจริงที่ทั้งสองฝ่ายต่างนำเสนอด้วยพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความจริงตามข้อกล่าวข้อกล่าวอ้างและข้อเถียงกันนั้น ล้วนแต่เป็นความจริงเท่าที่ปรากฏในการต่อสู้ในการพิจารณาเท่านั้น หากใช้ความจริงแท้แน่นอน หรือความจริงในทางธรรมไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากสัณฐานตามธรรมชาติของการต่อสู้ของมนุษย์ นั้น ส่วนใหญ่ก็หวังที่ต้องการจะเป็นผู้ชนะ หรือไม่ต้องการเป็นผู้แพคดี ดังนี้ วิธีการใด ๆ ก็ตามเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในทางคดีความ แต่ละฝ่ายจึงต้องพยายามป้องกันระมัดระวังมิให้คดีตนเองเพลี่ยงพล้ำคู่ต่อสู้ด้วยการนำเสนอข้อเท็จจริงแต่เฉพาะที่เป็นผลดีต่อรูปคดีของตนเองเท่านั้น ส่วนข้อเท็จจริงใดเป็นผลเสียแม้ว่าจะเป็นความจริงก็จะปกปิด และไม่นำเสนอเปิดโอกาสให้อีกฝ่าย หรือศาลรับรู้ หรืออาจใช้สิทธิไม่สุจริตไปถึงขั้นสร้างพยานหลักฐานเท็จ เพื่อนำเสนอต่อศาล เพื่อได้รับฟังเชื่อตามพยานหลักฐานของตนให้ได้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งสภาพการต่อสู้ในทางคดีเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นความจริงดังสุภาษิตได้กล่าวไว้ว่าความจริงเพียงครึ่งเดียว ก็คือการโกหกทั้งหมด (A half-truth is a whole lie)

¹³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, *สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1374-4/2561*, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561), 21-23.

กิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากการฟ้องในคดีลักษณะเช่นนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ที่มีประสบการณ์ในการว่าความต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการบรรยายมาในคำฟ้อง ซึ่งอย่างน้อยในคำฟ้องก็ต้องมีการระบุชัดแจ้งว่า โจทก์อยู่ในฐานะผู้เสียหาย ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญาของจำเลยพร้อมกับมีรายละเอียดตามแบบคำฟ้องที่ครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ ดังนั้น ความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจึงมีอัตราที่เกิดขึ้นน้อยมากและแทบจะเป็นไปไม่ได้ที่จะมีข้อเท็จจริงใดในคำฟ้องไปปรากฏต่อศาลโดยชัดแจ้งว่าการฟ้องคดีของโจทก์นั้น มีเจตนาจะระงับ ช่มชู้ ยับยั้ง ในการใช้เสรีภาพของการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตในกิจการสาธารณะ อันศาลจะสามารถสั่งยกฟ้องได้โดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องก่อน

2.2 ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาได้ข้อสรุปว่า บทบัญญัติ มาตรา 161/1¹⁴ นั้น เป็นการกำหนดมาตรการการกลั่นกรองคดีของศาลก่อนคดีเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง กล่าวคือ ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งยกฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง หากศาลเห็นว่าคดีของโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่สุจริต และที่สำคัญเมื่อศาลมีคำสั่งยกฟ้องโจทก์ดังกล่าวแล้ว ก็ห้ามมิให้โจทก์นำคดีเดียวกันดังกล่าวมายื่นฟ้องอีก แต่ไม่ห้ามพนักงานอัยการจะนำคดีเดียวกันมาฟ้องใหม่ได้ ไม่ว่าคดีนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดต่อแผ่นดินที่โจทก์ในฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ได้ร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและผ่านการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนโดยชอบก็ตาม ซึ่งการกำหนดมาตรการขึ้นใหม่ดังกล่าวเช่นนี้ หากพิจารณามุมมองด้านการค้นหาความจริงแล้ว นับได้ว่าเป็นการเพิ่มบทบาทเชิงรุกของศาล (Active Role) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อตัดสิทธิบุคคลที่อ้างว่าเป็นผู้เสียหายนำคดีมาฟ้องโดยไม่สุจริต เปรียบเทียบเท่ากับการดำเนินกระบวนการของบุคคลในคดีแพ่งโดยไม่สุจริตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 และ 421 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ซึ่งมาตราต่าง ๆ เหล่านี้ต่างมีรากฐานความคิดมาจากหลักสุจริตทั่วไป หรือหลักความซื่อสัตย์และความไม่วางใจ (Treu und Glauben)¹⁵ และหลักกฎหมายเบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่งในกฎหมายวิธีสบัญญัติ คือ การมาขอความยุติธรรมต้องมาด้วยความสุจริต ซึ่งหลักนี้ตรงกับภาษิตกฎหมายอังกฤษ

¹⁴ มาตรานี้มีหลักการและเหตุผล 2 ประการคือ 1. เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งครอบคลุมทั้งเอกชนและเจ้าหน้าที่รัฐอื่น 2. เพื่อให้ศาลสามารถที่จะกลั่นกรองคดีว่าประเภทใดที่ศาลสามารถยกคดีได้โดยมาจำต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง โปรดดูรายละเอียด หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย 016/ว 988 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 2561 และหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 016/ว 308 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2562

¹⁵ ปรีดี เกษมทรัพย์, “หลักสุจริต คือ หลักความซื่อสัตย์และความไม่วางใจ (Treu und Glauben),” หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์ ป.ม.ท.ช. (มิถุนายน 2526)

ว่า “He who comes to equity must come with clean hands”¹⁶ อย่างไรก็ตามก็ดี มาตรานี้ อาจถือได้ว่าเป็นการสร้างหลักการทางกฎหมายขึ้นใหม่ กล่าวคือ โดยปรกติการ กลั่นกรองตรวจสอบคำฟ้องของศาลอาศัยอำนาจตามมาตรา 158, 161 และ 162 กล่าวคือ ต้องเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 158(5) เสียก่อน¹⁷ เพราะหากเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วย่อมมีกระบวนการให้ศาลมีคำสั่งตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161¹⁸ หากคำฟ้องดังกล่าวถูกต้องตามกฎหมาย จากนั้น ก็เข้าสู่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา 162 โดยคดีอาญาที่ราษฎรเป็น โจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องเสมอ ส่วนคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลอาจไต่ สวนมูลฟ้องก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ดี หากศาลไต่สวนมูลฟ้องได้ความว่าคดีที่โจทก์นำมาฟ้องโดยไม่ สุจริต ศาลย่อมยกฟ้อง โดยมีคำสั่งว่าไม่มีมูล ซึ่งการยกฟ้องเช่นนี้ ถือว่าเป็นการวินิจฉัยใน เนื้อหาของคดี โจทก์ไม่ว่าจะเป็นราษฎร หรือพนักงานอัยการ ไม่สามารถนำคดีมาฟ้องใหม่ ได้ เนื่องจากเป็นการฟ้องซ้ำ ตามมาตรา 39 (4) ต่างจากคำสั่งยกฟ้องของศาลตามมาตรา 161/1 ที่ยังให้สิทธิพนักงานอัยการมาฟ้องใหม่ได้ โดยไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้ำ จากการศึกษา เปรียบเทียบบทบาทการค้นหาคำความจริงของศาลในระบบศาลอังกฤษ สก๊อตแลนด์ที่ใช้

¹⁶ Maxim, “He who comes into equity must come with clean hands,” <https://law.jrank.org/pages/8487/Maxim-He-who-comes-into-equity-must-come-with-clean-hands.html>, สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2563.

¹⁷ วัตถุประสงค์ของมาตรานี้ เพื่อให้จำเลยสามารถเข้าใจสิ่งที่ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะสามารถต่อสู้ได้อย่างถูกต้องและ เต็มที่ กล่าวคือ คำฟ้องโจทก์ ต้องมีการบรรยายองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ หรือที่เรียกว่าฟ้องต้องไม่เคลือบ คลุม ดังนี้

1. การกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดอีกนัยหนึ่ง การ บรรยายข้อเท็จจริงทั้งหลายในคำฟ้องที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดครบองค์ประกอบภายนอกและภายในของ ฐานความผิดที่ตนฟ้อง และ

2. ต้องมีข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ รวมทั้งบุคคล หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง

3. การบรรยายข้อเท็จจริงในคำฟ้อง ตามข้อ 1. และข้อ 2. นั้น ต้องบรรยายพอสมควรเท่าที่จะให้ จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี หรือถูกต้องไม่ขัดแย้งกัน

4. หากเป็นคดีหมิ่นประมาท นอกจากต้องบรรยายตาม ข้อ 1 ถึงข้อ 3 แล้ว ให้บรรยายข้อเท็จจริงใน รายละเอียดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยสรุปในฟ้อง หรือตีความท้ายฟ้องอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

¹⁸ มาตรานี้ ให้อำนาจศาลในการตรวจคำฟ้องขณะที่โจทก์ยื่นคำฟ้อง โดยเมื่อตรวจแล้วศาลอาจมีคำสั่ง แก่ฟ้อง ยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง ภายใต้เงื่อนไข ฟ้องถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ แต่มีข้อสังเกตเปรียบเทียบ คำว่ายก ฟ้องในระหว่างมาตรานี้ กับมาตรา 161/1 ว่าผลในทางกฎหมายแตกต่างไม่เหมือนกัน กล่าวคือ หากศาลยกฟ้อง ตามมาตรา 161/1 ให้สิทธิพนักงานอัยการนำคดีเรื่องเดียวกันมาฟ้องใหม่ได้ หากได้เข้าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธินำ คดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39(4) ไม่ แต่ศาลยกฟ้องตามมาตรา 161 แล้ว สิทธิที่พนักงานอัยการจะนำคดี เดียวกันมาฟ้องใหม่ได้ มีทั้งใช้สิทธิได้และไม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่เงื่อนไขว่า การยกฟ้อง เป็นการวินิจฉัยในความผิดที่ได้ ฟ้องหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ก็สามารถฟ้องได้ อาทิเช่น โจทก์มิได้ลงชื่อในคำฟ้อง แต่ถ้าใช่ อาทิเช่น ฟ้องขาดเวลา สถานที่ และองค์ประกอบความผิด เป็นต้น เช่นนี้ ฟ้องใหม่ไม่ได้ โปรดดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 126/2492 และ คำพิพากษาศาลฎีกาประชุมใหญ่ ได้แก่ 687/2502, 1301/2503 ประกอบ

ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และเยอรมนี ที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์¹⁹ พบว่า ระบบศาล อังกฤษ และสกอตแลนด์ เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ไม่ว่าจะเป็นคดีร้ายแรงที่ใช้ ลูกขุน หรือคดีไม่ร้ายแรงแล้วหากจำเลยให้การปฏิเสธ บทบาทการค้นหาความจริง หรือการ สืบพยานพยานหลักฐาน จะเป็นเรื่องหน้าที่ของคู่ความเป็นหลัก ทั้งนี้ ศาลวางตนเป็นกลาง โดยไม่เข้าไปแทรกแซงการทำหน้าที่ของคู่ความทั้งสองฝ่าย แต่จะคอยควบคุมภายใต้ กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เคร่งครัด หรือบทตัดพยานหลักฐานเพื่อมิให้พยานหลักฐานที่ได้มาโดย มิชอบเข้าสู่สำนวนการพิจารณาคดี หรือการรับรู้ข้อเท็จจริงของการวินิจฉัยชี้ขาดของลูกขุน อย่างไรก็ดีเฉพาะในส่วนคดีร้ายแรง ในระบบศาลอังกฤษจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อกลั่นกรองคดีทุกเรื่องไม่ว่าจะโจทก์จะเป็นอัยการ หรือผู้เสียหายในฐานะประชาชนเป็น ผู้ฟ้องคดีก็ตาม ทั้งนี้โดยให้ศาล Magistrates' Court ทำหน้าที่โดยตรง และให้คู่ความ สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบในชั้นนี้ได้ หากคดีมีมูลส่งคดีไปให้ศาล Crown Court เป็น ผู้พิจารณาพิพากษาต่อไป ในขณะที่ระบบศาลสกอตแลนด์ ไม่มีวิธีการกลั่นกรองลักษณะ เช่นนี้ แต่จะให้คดีร้ายแรงและไม่ร้ายแรงอยู่ในอำนาจของศาล Sheriff Courts หรือคดี เฉพาะร้ายแรงบางประเภท อยู่ในอำนาจของ High Court of Justiciary เป็นผู้ตรวจสอบ กลั่นกรองโดยตรง ส่วนคดีที่ไม่ร้ายแรงให้อยู่ในอำนาจของศาล Justice of the Peace ส่วนระบบศาลในเยอรมนี นั้น กำหนดให้ศาลชั้นต้นทุกศาล ได้แก่ ศาลแห่งมลรัฐ หรือศาล จังหวัด (Regional Court) และศาลท้องถิ่น หรือศาลแขวง (Local Court) แต่ละศาลจะมี กระบวนพิจารณาการกลั่นกรองตรวจสอบคดีแยกกันไปตามประเภทความผิดร้ายแรงและไม่ ร้ายแรงตามลำดับ โดยใช้ระบบผสมระหว่างไต่สวนและกล่าวหา คือการค้นหาความจริงใน

¹⁹ การกำหนดมาตรการขึ้นใหม่ก่อนไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อให้ศาลมีบทบาทการค้นหาความจริงในเชิงรุก” เช่นนี้ จาก การศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่าประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ก็มีหลักการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต (abuse of process หรือ Malicious abuse of Legal process) ทั้งในคดีอาญา และคดีแพ่ง ซึ่งปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของศาล กล่าวคือ ไม่ว่าการใช้สิทธิของบุคคล จะเป็นการกล่าวหา หรือ ฟ้องร้องในทางอาญาโดยไม่สุจริต (Malicious Prosecution) หรือการฟ้องคดีในทางแพ่งโดยไม่สุจริต (Malicious Civil Proceeding) หากการใช้สิทธิดังกล่าว มีลักษณะ คือ เจตนาร้าย (Malice) และที่สำคัญเป็นการฟ้องคดีอย่าง ไม่จริงจัง หรือไม่มีความสุจริต โดยผู้ฟ้องไม่มีเหตุอันควรจะฟ้องคดีได้ หรือการใช้สิทธิ หรือบิดเบือนการดำเนิน กระบวนพิจารณาในศาลโดยไม่ชอบ หรือมีเจตนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กฎหมายมิได้มีความมุ่งหมายให้เป็น เช่นนั้น หรือซึ่งกฎหมายไม่ได้รับรอง หรืออยู่นอกเหนือความมุ่งหมายของกฎหมาย ย่อมถือว่าเป็นการใช้สิทธิทาง ศาลโดยไม่สุจริตทั้งสิ้น อาทิเช่น คดี Hui Chi-ming v The Queen ซึ่งคดีนี้ Lord Lowry ผู้พิพากษาคดีนี้ ได้ อธิบายให้ความหมาย การใช้สิทธิโดยไม่สุจริต คือ สิ่งที่ไม่ยุติธรรมและไม่ถูกต้องอย่างมากจนศาลไม่อาจอนุญาตให้ อัยการโจทก์ดำเนินกระบวนพิจารณาในส่วนอื่นทั้งหมดว่าเป็นการดำเนินการตามปกติ หรือคดี R v Beckford ซึ่งคดีนี้ Lord Justice Neill ผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์ของอังกฤษและเวลส์ ก็อธิบายหลักดังกล่าวนี้ในทำนอง เดียวกันว่า การใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ต้องเป็นคดีซึ่งศาลเห็นว่าจำเลยไม่ได้รับการพิจารณาคดีโดยเป็นธรรม (a fair trial) และเป็น สิ่งที่ไม่ ยุติธรรม สำหรับ จำเลย ที่ ถูก พิจารณาคดี ดูรายละเอียดเพิ่มเติม จาก <https://criminalcpd.net.au/wp-content/uploads/2017/01/abuse-of-judicial-process-criminal-cle-0117.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2563.

ชั้นพิจารณาคดี ซึ่งศาลมีบทบาททำหน้าที่ส่วนนี้เป็นหลัก ส่วนคู่ความทำหน้าที่ในฐานะเพียงผู้ช่วยเหลือให้ความร่วมมือภายใต้การกำกับดูแลของศาลโดยตรง

ดังนั้น การที่บทบัญญัติมาตรา 161/1 ให้ศาลมีอำนาจยกฟ้อง โดยใช้ดุลพินิจยกฟ้องไปได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง นั้น จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดผลเสียในการบังคับใช้กฎหมายตามมาหลายประการ กล่าวคือ หากพิจารณาล้อยคำในมาตรา 161/1 ที่กำหนดให้ศาลใช้บทบาทในเชิงรุกโดยพิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์ หรือมีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาทางใดทางหนึ่งนั้น ในทางปฏิบัติหรือความเป็นจริงอันเป็นที่ทราบกันดีว่า ในแต่ละวันมีคดีต่าง ๆ ขึ้นสู่ศาลที่เป็นทั้งคดีแพ่ง และคดีอาญาซึ่งอาจฟ้องโดยเอกชนด้วยตนเอง หรือฟ้องโดยพนักงานอัยการ หรือราษฎรต่อศาลชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นศาลแขวงและศาลจังหวัด ในวันที่เรียกกันในวงการศาลว่าวันเวรซึ่งเป็นจำนวนมาก ประกอบในวันดังกล่าวต้องทำหน้าที่หลายอย่าง กล่าวคือ งานในหน้าที่ตุลาการและงานธุรการทั้งหมด ดังนี้ จึงทำให้ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในวันเวรดังกล่าวไม่มีเวลาเพียงพอจะทำงานเอาแต่จะมุ่งแต่จะตรวจคำฟ้อง คำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใด โดยเฉพาะคำฟ้องคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์เพียงอย่างเดียว ว่าเป็นคำฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือสามารถพิจารณาได้ทันทีว่าเป็นฟ้องคดีอาญาโดยไม่สุจริต และที่สำคัญหากคำฟ้องดังกล่าวนั้น เป็นการบรรยายฟ้องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทั่วไปหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในฐานะประชาชนหรือเอกชนทั่วไปโดยอ้างว่าได้กระทำการท่อบต่อสิทธิ เสรีภาพ หรือทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์จนทำให้ได้รับความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใด ตามกฎหมายให้ความคุ้มครองและรับรอง จึงเป็นไปได้ไม่ได้เลยว่าศาลจะค้นหาความจริงโดยพิจารณาจากคำฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เพียงอย่างเดียว เช่นนั้นเพราะความจริงแล้ว คำฟ้องของโจทก์ส่วนใหญ่ล้วนแต่บรรยายฟ้องมาถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือทำเป็นหนังสือตามแบบ และครบองค์ประกอบทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างครบถ้วน ศาลจึงไม่อาจด่วนใช้อำนาจตามมาตรานี้ได้โดยตรง คงมีแต่ต้องหาพยานหลักฐานจากส่วนอื่นนอกจากคำฟ้อง ซึ่งการใช้อำนาจส่วนนี้ในทางปฏิบัติศาลอาจสั่งในคำฟ้องของโจทก์ว่า “รอไว้สั่งเมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาเสร็จสิ้น และนัดฟังคำสั่งอีกครั้งในวันที่.....” หรืออาจสั่งในรายการกระบวนการพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้²⁰

ตัวอย่างที่ 1 กรณีคดีที่ศาลตรวจคำฟ้องแล้ว มีกรณีปรากฏข้อเท็จจริงขัดแย้งจากคำฟ้องเองว่ามีพฤติการณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 161/1 เช่น คดีหมิ่นประมาทที่เหตุเกิดทั่วราชอาณาจักร แต่โจทก์เลือกที่จะฟ้องจำเลยในท้องที่ที่เป็นอุปสรรคต่อการต่อสู้คดี ถือว่า

²⁰ สำนักงานศาลยุติธรรม, คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความอาญา เล่มที่ 2, (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562), 96-97.

เป็นกรณีที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ศาลย่อมสามารถมีคำพิพากษายกฟ้องได้โดยไม่ต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องแต่อย่างใด

“พิเคราะห์คำฟ้องของโจทก์แล้ว เห็นว่า โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลนี้ ซึ่งมีใช้ภูมิลำเนา หรือสถานที่ทำการงานของทั้งโจทก์และจำเลย และอยู่ห่างไกลจากภูมิลำเนาของจำเลยมาก อันเป็นอุปสรรคต่อการต่อสู้คดีของจำเลย ถือว่าเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 พิกษายกฟ้อง และห้ามมิให้โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนี้อีก”

ตัวอย่างที่ 2 กรณีศาลตรวจคำฟ้องแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงว่าอาจมีพฤติการณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 161/1 เพื่อให้ได้ความโดยชัดแจ้ง ศาลมีอำนาจที่จะเรียกพยานหลักฐานมาพิจารณาเพิ่มเติมว่า มีข้อเท็จจริงในลักษณะดังกล่าวหรือไม่ แล้วจึงจะมีคำวินิจฉัยต่อไปตามรูปคดี โดยอาจสั่งว่า

“หมายเรียก มาพิจารณาเพิ่มเติม แล้วจึงจะดำเนินการเกี่ยวกับคำฟ้องของโจทก์ต่อไป”

แต่วิธีการสั่งในคำฟ้อง หรือในรายงานกระบวนพิจารณาดังกล่าว ก็อาจมีปัญหาตามมาว่าศาลจะเรียกพยานหลักฐานดังกล่าว โดยใช้อำนาจจากบทบัญญัติใดซึ่งปัญหาที่ว่านี้ จะเห็นได้ว่าหากพิจารณาจากบทบัญญัติต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คงมีในส่วนลักษณะ 4 หมายเรียกและหมายอาญา หมวด 2 หมายเรียก มาตรา 52 ศาลอาจใช้อำนาจมาตรานี้ กล่าวคือ หมายเรียกบุคคลใด ๆ เช่น โจทก์ เป็นต้น ที่ศาลเห็นสมควรมาให้ถ้อยคำเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบคำฟ้องได้²¹ ส่วนการเรียกพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุอื่น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่น่าที่จะกระทำได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติให้ศาลกระทำได้โดยตรง เว้นแต่ศาลจะย้อนกลับไปใช้อำนาจตามมาตรา 161/1 ที่บัญญัติว่า “มีพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมา” แต่ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติว่า ศาลจะรู้ได้อย่างไรว่าพยานหลักฐานประเภทใดที่จะเรียกมา การเรียกจากโจทก์น่าจะกระทำได้ แต่หากเรียกจากจำเลยที่แม้จะถูกฟ้องแต่ยังไม่เป็นจำเลยที่แท้จริงตามกฎหมาย เพราะอยู่แค่ในชั้นที่ผ่านตรวจคำฟ้องว่าเป็นฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ศาลกำลังตรวจค้นหาความจริงต่อไปว่าเป็นฟ้องโดยไม่สุจริตหรือไม่ และที่สำคัญยังไม่ได้ผ่านกระบวนไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งประทับฟ้องตามกฎหมายแต่อย่างใด ส่วนการเรียกจากบุคคลภายนอกนั้น ก็มีปัญหาต่อไปว่าจะใช้อำนาจตามมาตรา 161/1 ได้หรือไม่มากนักเพียงใดและศาลจะรู้รายละเอียดพยานหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องจากบุคคลภายนอก ซึ่งการบัญญัติให้อำนาจศาลสามารถเรียกพยานได้เช่นนี้ จึงเป็นการให้อำนาจใช้ดุลพินิจแก่ศาลอย่างกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขต

นอกจากนี้ การยกฟ้องของศาลตามมาตรา 161/1 ดังกล่าว ตัดสิทธิคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์หากจะนำคดีมายื่นฟ้องในเรื่องเดียวกันนี้อีก แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายไปใช้สิทธิใน

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 52.

การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและนำไปสู่การที่พนักงานอัยการจะนำคดีเรื่องเดียวกันมาฟ้องใหม่ โดยไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้ำ ตามมาตรา 39 (4) ซึ่งในทางปฏิบัติคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลก็ไม่เคยได้สวนมูลฟ้อง ทั้งนี้โดยอาศัยที่กฎหมายเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า หากศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ ตามมาตรา 162 (2) ประกอบทัศนคติความเชื่อที่ว่าคดีของพนักงานอัยการมีการกลั่นกรองมาหลายชั้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็ยิ่งทำให้บทบาทการค้นหาความจริงของศาลตามมาตรา 161/1 ชัดแจ้งและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ หากเป็นคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ กำหนดให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกโดยมีอำนาจอย่างอิสระ แต่หากเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลจะมีบทบาทโน้มเอียงไปในทางเชิงรับคือไม่ไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่ว่าคดีนั้นจะร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม แตกต่างจากระบบศาลของต่างประเทศดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่มาตรา 161/1 กำหนดให้ศาลยกฟ้องในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ เพราะเหตุฟ้องคดีโดยไม่สุจริต โดยไม่กำหนดรวมถึงคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ด้วยเช่นนี้ เห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 กำหนดให้ราษฎรในฐานะผู้เสียหาย และพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องต่อศาลได้โดยอิสระต่อกันและอยู่ภายใต้กฎหมายวิธีสบัญญัติในทางอาญาเดียวกัน ดังนี้ การที่บทบัญญัติมาตรา 161/1 กำหนดให้ศาลตรวจสอบคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์แต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่รวมถึงคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ทั้งนี้โดยอ้างเรื่องการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต หรือใช้สิทธิโดยมิชอบนั้น จึงย่อมขัดต่อหลักเกณฑ์ของความเสมอภาคโดยชัดแจ้งที่ว่า “สิ่งที่เหมือนกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน กล่าวคือไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่ไม่เหมือนกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือแตกต่างกัน” ขณะเดียวกันการเลือกปฏิบัติดังกล่าวเช่นนี้ ก็ทำได้เป็นเรื่องการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมอันเป็นกรณีข้อยกเว้นในเรื่องการเลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์มหาชน หรือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำการดำรงอยู่ อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ ดังนี้ จึงอาจเป็นประเด็นปัญหาต่อเนื่องว่ามาตรา 161/1 เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อการเลือกปฏิบัติไม่เสมอภาค ตามหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคแรกว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันและในวรรคสามว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” ซึ่งผลทางกฎหมายในมาตรานี้ของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ อาจกลายเป็นปัญหาความชอบด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญ และเป็นข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะผู้เสียหายหรือจำเลยที่มีส่วน

ได้เสียและถูกระทบสิทธิจากการใช้อำนาจของศาลตามบทบัญญัติดังกล่าว ใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน²² ว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญฯ เพื่อทบทวนหรือเพิกถอนบทบัญญัติดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในที่สุด²³

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทบาทการค้นหาความจริงของศาลตามมาตรา 161/1 เป็นมาตรการทางกฎหมายที่สร้างขึ้นใหม่ ในระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย ซึ่งในระบบกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ อังกฤษ หรือ สกอตแลนด์ และซีวิลลอว์ ได้แก่ เยอรมนี ต่างใช้กลไกการไต่สวนมูลฟ้องทั้งสิ้น และการที่มีคำสั่งยกฟ้องตามมาตรา 161/1 เช่นนี้ ในทางปฏิบัติ ได้ก่อให้เกิดผลเสียในกระบวนการพิจารณาความอาญาของไทยตามมาหลายประการ กล่าวคือ คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ส่วนใหญ่นำมาฟ้องต่อศาล เป็นคำฟ้องที่มีการบรรยายฟ้องครบถ้วนถูกต้องตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย จึงไม่มีปัจจัยใดบ่งบอกล่วงหน้าให้ศาลทราบว่ามีสิ่งที่ผิดปกติ หรือผิดสังเกตว่าคำฟ้องเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต อีกทั้ง แม้ศาลยกฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ไปแล้ว ก็ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการจะนำคดีมาฟ้องใหม่ ซึ่งในทางปฏิบัติศาลก็ไม่เคยไต่สวนมูลฟ้อง ในขณะที่การไต่สวนมูลฟ้องมีกลไกตามกฎหมายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพกว่า คือ ให้ศาลสามารถตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลจากโจทก์โดยตรง และจำเลยขณะใช้สิทธิถามค้าน หรือการที่จำเลยยื่นคำแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญ ทำให้ศาลอาจเรียกพยานหลักฐาน เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดี และให้คู่ความโดยโจทก์และจำเลยช่วยศาลค้นหาความจริงด้วยวิธีการอาจถามพยานศาลที่เรียกมา ดังนี้ แนวทางแก้ไขในเรื่องนี้ เห็นควรกำหนดให้ศาลไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พนักงานอัยการนำคดีมาฟ้องใหม่ ทั้งนี้ เพื่อศาลจะได้ตรวจสอบกลั่นกรองด้วยความรอบคอบว่ายังมีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ที่ศาลยกฟ้องไปโดยไม่สุจริต หรือไม่เพียงใด โดยแก้ไขเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161/1 เพิ่มขึ้นเป็นวรรคสาม ดังนี้

“กรณีที่พนักงานอัยการนำคดีเดียวกันที่ศาลยกฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ตามวรรคแรกมาฟ้องใหม่ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการไต่สวนมูลฟ้อง”

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทการค้นหาความจริงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นมาตรการที่มีกลไก เพื่อให้ศาลกลั่นกรองตรวจสอบคดีที่โจทก์นำคดีมาฟ้องว่ามีมูลความจริงหรือไม่ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย

²² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560, มาตรา 213.

²³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ, มาตรา 46 มาตรา 47 (3) และ มาตรา 48.

ไม่ให้ได้รับความเสียหายและเดือดร้อน และที่สำคัญยังเปิดโอกาสให้ศาลค้นหาความจริงไปด้วยความรอบคอบเนื่องจากมีข้อมูลเพียงพอทั้งจากพยานหลักฐานโจทก์และจำเลยที่อาจใช้สิทธิแถลงข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมาย อันนำไปสู่การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยและฟังความทุกฝ่ายกล่าวคือ ศาลอาจใช้อำนาจในการเรียกพยานหลักฐานมาสืบหาให้ได้ความจริงในการนำไปใช้ในการพิจารณาและมีคำสั่งในขั้นนี้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง ตามมาตรา 165/2 ซึ่งแตกต่างมาตรการการกลั่นกรองคดีของศาลก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา 161/1 ที่ให้ศาลยกฟ้องไปได้เลยและเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการนำคดีมาฟ้องใหม่ได้ โดยไม่เป็นฟ้องซ้ำ ดังนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยตั้งแต่การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือเป็นหลักประกันและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำเลยผู้ถูกฟ้องว่าจะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและตกเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยปราศจากพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาเพียงพอ และเพื่อป้องกันมิให้มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลโดยไม่จำเป็น จึงเห็นควรนำมาตรการกลไกการไต่สวนมูลฟ้องมาใช้กับคดีที่พนักงานอัยการนำคดีมาฟ้องใหม่ เพื่อกลั่นกรองและตรวจสอบคดีให้ได้ความจริงว่าเมื่อฟ้องของราษฎรที่นำคดีมาฟ้องเป็นการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตแล้วถูกศาลยกฟ้องไป เพราะเหตุใดพนักงานอัยการจึงนำคดีมาฟ้องใหม่ด้วยพยานหลักฐานที่สมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานเดิมของราษฎรดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร อาทิเช่น คดี SLAPPs ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นต้น อีกทั้งความผิดที่นำฟ้องใหม่เป็นความผิดประเภทใดและมีผู้เสียหายอื่น ตลอดจนเป็นความผิดกรณีเดียวหรือต่างกรรม หรือไม่เพียงใด ซึ่งการนำมาตรการไต่สวนมูลฟ้องมาใช้เช่นนี้ ในที่สุดจะทำให้การพัฒนาระบบการตรวจสอบค้นหาความจริงคดีอาญาของประเทศไทยให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับหลักสากลและตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองของไทยอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- จิตติ ติงศภัทัย. “ข้อสังเกตในระบบกฎหมายอเมริกัน.” *ดุษฎีสาร* 5 (มิถุนายน 2501): 374-375.
- ชำนาญ จันทร์เรือง. “การฟ้องปิดปาก.” *บทความและสาร*. 19 สิงหาคม 2561.
<http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=2039>., สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2563
- ณรงค์ ใจหาย. *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 12.
 กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2556.
- ธานีศ เกศพิทักษ์. *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2*.
 พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2553.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. “หลักสุจริต คือ หลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ (Treu und Glauben).”
หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์
ป.ม.ท.ช., (มิถุนายน 2526).
- สำนักงาน ป.ป.ช., “ป.ป.ช. ให้ความเห็นกรณีอดีต ส.ส. พรรคเพื่อไทยจะฟ้องคดีอาญา
ศาสตราจารย์ ภักดี โพธิศิริ.” ข่าวประชาสัมพันธ์Uncategorized.
<https://www.thaipr.net/general/595267>. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. *คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความอาญา เล่มที่ 2*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม, 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. *สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณา
 ปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 1374-4/2561*.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561.
- สถานิติบัญญัติแห่งชาติ. “สนช. รับหลักการ แก้ไข ป.วิอาญา ให้ศาลไม่รับฟ้อง กรณีฟ้อง
 เพื่อกลั่นแกล้ง.” <https://ilaw.or.th/node/5016>., สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563.
- Maxim. “He who comes into equity must come with clean hands.”
<https://law.jrank.org/pages/8487/Maxim-He-who-comes-into-equity-must-come-with-clean-hands.html>., สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2563.